

Checklista för trädvårdsplan

Denna checklista vänder sig till dig som beställer trädvårdsplaner för parker, trädgårdar, kyrkogårdar mm, till exempel du som arbetar på en kyrkogårdsförvaltning, parkförvaltning och även privatpersoner.

Tänk på att en trädvårdsplan är en färskvara som behöver uppdateras vart 5:e-10:e år.

VEM SKA DU ANLITA?

- Trädvårdsplanen och åtgärderna ska utföras av en arborist eller motsvarande med väl dokumenterad utbildning och erfarenhet
- Arboristen ska ha en yrkesutbildning eller vara certifierad enligt:
 - E.A.C. (European arboriculture council).
Benämnd European treeworker.
 - I.S.A (International Society of Arboriculture).
Benämnd Certified Arborist.
- Om uppdragstagaren inte är arborist ska denne kunna visa upp minst fem tidigare uppdrag för trädvårdsplaner med angivna referenser.
- Uppdragstagaren ska ha F-skattebevis och ansvarsförsäkring
- Uppdragstagaren ska kunna visa upp likartade referensjobb. Minst tre referensjobb ska kunna visas upp. Fråga alltid efter de senaste uppdragen och inte de som uppdragstagaren själv väljer ut för att få en rättvis bild av personens kompetens.
- Arboristen bör även vara medlem i en branschorganisation och ha genomgått utbildning om naturvärden och skötsel och kopplat till gamla träd.
- För att undvika att den som tar fram trädvårdsplanen föreslår onödiga och kostsamma åtgärder kan du låta ett annat företag än det som gjort trädvårdsplanen utföra åtgärderna.

Det är viktigt att trädvårdsplanen och de följande åtgärderna utförs av en person med hög kompetens. Anlita därför alltid en arborist eller motsvarande med dokumenterad utbildning, erfarenhet och referenser från liknande uppdrag, helst med erfarenhet av arbete med gamla skyddsvärda träd

VAD SKA EN TRÄDVÅRDSPLAN INNEHÅLLA?

Du ska inte bara kunna använda trädvårdsplanen för planering av åtgärder på träden de kommande åren, den kan även vara en bra grund vid eventuella ansökningar om tillstånd. Det är både dyrt och krångligt att komplettera en trädvårdsplan i efterhand. Därför är det viktigt att ha med alla väsentliga parametrar redan från början. De viktigaste punkterna i en trädvårdsplan beskrivs nedan.

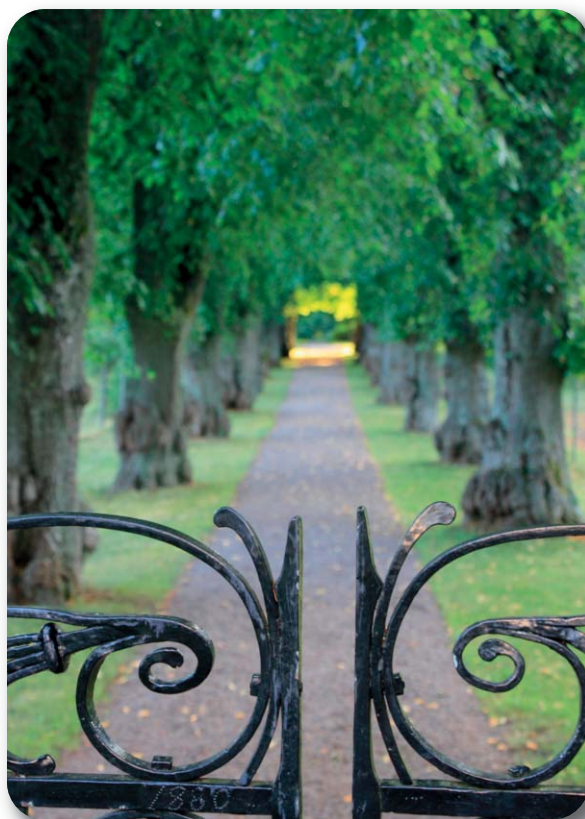
- Planen ska innehålla en genomgång av vilka eventuella lagskydd som rör området och vilka eventuella tillstånd/dispenser som måste sökas innan man påbörjar åtgärder.
- Planen ska innehålla en karta med placering och trädslag av de olika träden.
- Varje träd ska beskrivas individuellt, markeras i fält och följande parametrar ska vara noterade:
 - *Trädets individuella nummer, vilket även ska framgå av kartan och exakt i fält, exempelvis genom nummerbrickor på varje träd*
 - *Art, gärna även sort/klon, både svenskt och vetenskapligt namn ska anges.*
 - *Trädets vitalitet*
 - *Beskrivning av eventuella hot/problem/skador såsom defekter/svampangrepp/sjukdomssymptom*
 - *Risk för personskada eller materiella skador*
 - *Föreslagna akuta- respektive underhållsåtgärder samt särskilda skötselåtgärder*
 - *När och hur ofta träden ska inspekteras och riskbedömas igen*
- Beskrivningen får gärna innehålla andra parametrar som t.ex. diameter/omkrets (i brösthöjd), höjd, hållighet, tidigare skötsel – hamling, beskärning m.m. samt foto (speciellt på de träd man tänker åtgärda).
- Eventuellt kan man ha med ytterligare inventeringsparametrar. Du kan läsa mer om olika inventeringsparametrar i "Standard för trädinventering i urban miljö" som du kan ladda ner på www.inventering.nu
- Beskriv även gärna kulturhistoriska värden och naturvärden och vad som bör göras för att bevara dessa.
- Planen ska innehålla en beskrivning över hur de träd som tas bort ska ersättas (om de ska ersättas):
 - *Med vilket trädslag*
 - *Hur ska de nya träden skötas/beskäras?*
 - *Om trädet inte ska ersättas bör detta förklaras.*
- Planen bör innehålla:
 - *Prioritering av åtgärderna*
 - *Tidsplan för åtgärderna*
 - *En grov kostnadsberäkning för planerade åtgärder.*
- Planen får gärna innehålla delområdesbeskrivningar och en beskrivning av slutbilden för trädanläggningen, med t.ex. en karta som visar trädslag och placering av de olika träden efter genomförda åtgärder och ersättningsplanteringar.

! KOMIHÅG!

Det är du som beställare som bestämmer den övergripande målsättningen med trädanläggningen. Detta gäller allt från hur slutresultatet ska se ut gällande trädhöjder och ersättnings-träd, till naturvårdande åtgärder som t.ex. att spara död ved. Det är viktigt att redan innan beställning av trädvårdsplanen samla in kunskap om kulturhistoriska värden och naturvärden i området och ta ställning till hur dessa ska bevaras. Detta bör finnas med redan i uppdragsbeskrivningen. Det är även viktigt att förklara hur du vill att arbetet utförs. Kalla till ett uppstartsmöte i fält och visa hur du tänkt, boka även in ett avstämningsmöte i fält efter en tid.

Som beställare är det viktigt att fundera igenom nedanstående punkter innan du beställer en trädvårdsplan.

- En föryngring av hela områden eller sektioner kan ha stora konsekvenser för natur- och kulturhistoriska värden och är oftast kostsamt. För att göra en sådan åtgärd ska det finnas särskilda och tydliga skäl.
- Vid nyplantering och ersättning av nertaget träd bör val av sort och klon tydligt motiveras. Dels bör man fundera på om det finns natur- eller kulturvärden att ta hänsyn till. Dels bör man välja en sort som klarar av de förutsättningar som finns på platsen.
- Det är inte säkert att nedtagning och nyplantering är en billigare åtgärd än trädvård. Man måste räkna med kostnader för nedtagning, stubbfräsning, grävning av ny planteringsgrop och ny trädplanta samt extra skötsel de första åren. Många så kallade riskträd kan göras säkra genom god trädvård och bättre skötsel av omgivningen.
- Toppkapning ska undvikas (så länge det inte rör sig om att skapa en säker högstubbe). Det skapar allvarlig röta i stammen och gör att trädet på längre sikt får sämre stabilitet. Det kan även leda till att naturvärden går förlorade p.g.a. den snabba nedbrytning som sker.
- Toppkapning är inte samma sak som hamling. Hamling är en återkommande lövtäkt av träden. Förstagångshamling bör ske på klenta träd, max ca 10 cm i diameter i snittytan. Återhamling bör sedan göras vart 3-8 år. Återhamling av gamla träd där snittytan blir större än 10 cm i diameter förkortar trädets livslängd beroende på rötangrepp i snittytan. Om ett hamlat träd inte hamlats på så lång tid att återhamling medför snittytor större än 10 cm bör man istället låta arborist utföra en varlig beskärning av kronan för att minska vindfång.
- Svampangrepp, håligheter eller savflöde behöver inte betyda att trädet har låg vitalitet eller att det är ett farligt träd, även om det i vissa fall kan vara så. En bedömning av hållets storlek, svampens art eller orsaken till savflödet är nödvändig för att kunna bedöma trädets vitalitet.
- Många äldre parker och kyrkogårdar har stora naturvärden. För att försäkra dig om att dessa bevaras, anlita en uppdragstagare som har speciellt goda kunskaper om trädens betydelse för den biologiska mångfalden. Kontakta även gärna din länsstyrelse, de kan ha information om sällsynta arter i din park.
- Död ved är viktigt för många sällsynta arter, spara därför gärna gamla träddeklar och nyledtagna grenar i en hög, s.k. faunadepå, i parkens närhet.

LAGAR OCH REGLER

Det finns flera lagstiftningar som rör träd på kyrkogårdar och parker: Nedan följer en beskrivning av de vanligaste. Om du är osäker kan du alltid kontakta din Länsstyrelse för att få veta exakt vilka regler som gäller ditt område.

- Det **allmänna biotopskyddet** gäller bland annat alléer med minst fem lövträd planterade i en enkel eller dubbel rad, längs en väg eller det som tidigare utgjort en väg eller i ett i övrigt öppet landskap. Träden ska till övervägande del utgöras av vuxna träd. Vid byte av flera träd i en allé eller kraftiga beskärningar kan en biotopskyddsdispens behöva sökas från Länsstyrelsen.
- Flera arter som lever på och i träd är **fridlysta**. Om en fridlyst art finns i trädet bör du alltid kontakta Länsstyrelsen för råd om vilka åtgärder man kan göra.
- Enligt vissa detaljplaner behövs **marklov** för att ta ner träd. Det kan vara utpekade enskilda träd och en grupp av träd, exempelvis en allé. Det kan även vara ett generellt förbud för t.ex. träd över viss diameter inom ett visst område. Kommunen utfärdar markloven.
- Inom **kyrkotomt och begravningsplatser** skapade före 1940 får värdena inte minskas eller förvanskas och det krävs tillstånd från Länsstyrelsen för större ingrepp.
- Ibland kan parker, alléer eller trädgårdar inkluderas i **byggnadsminnen**. Om du vill göra åtgärder behövs ett tillstånd från Länsstyrelsen.

FOTO: LÄNSSTYRELSEN, TOMAS GUSTAVSSON

Länsstyrelserna

Åtgärdsprogram
för hotade arter